

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN (print) 2708-7530
DOI: 10.52058/2708-7530-2022-2(20)

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО",
СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА",
СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Випуск 2(20)

2022

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук
з державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

Наукові перспективи

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)*

Випуск № 2(20) 2022

Київ – 2022

**Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in
Public Administration"**

Public Organization "Association of Scientists of Ukraine"

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

"Scientific Perspectives"

*(Series "Public Administration", Series "Law", Series "Economics", Series
"Medicine", Series "Pedagogy", Series "Psychology")*

Issue № 2(20) 2022

Kiev – 2022

ISSN (print) 2708-7530

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-2\(20\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-2(20))

Наукові перспективи: журнал. 2022. № 2(20) 2022. С.484

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р. № 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки: державне управління, право та економіка. Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології.

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 28.02.2022, № 32/2-22)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 24436-14376Р від 09.06.2020 р.

Журнал видається за активної підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Google
Scholar

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Жукова Ірина Віталіївна

кандидат наук з державного управління, доцент, Проректор з наукової роботи ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Даций Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загально медичних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, професор, академік Академії будівництва України, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Київ, Україна);

Федоренко Владислав Леонідович — доктор юридичних наук, професор, DrHb - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна).

Редакційна колегія:

Арошидзе Паата — доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Держаного університету імені Шота Руставелі (Грузія);

- Гречаник О.Є., Хлебнікова Т.М., Темченко О.В.** 226
РОЗВИТОК ПРОЄКТНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»
- Грибик І.І., Смолінська Н.В.** 239
АНАЛІЗ ЕТАПІВ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД
- Заваріка Г.М., Белоусова Н.В., Ткачова О.С.** 253
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ
- Іванієнко В.В., Подорожна М.Р.** 265
АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ БРЕНДУ
- Кіпіоро І.М., Цумарєв М.І., Федоров О.В.** 277
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ
- Коваленко Н.О., Колісніченко Р.М., Гавриленко О.Є.** 288
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ ТА ЕМОЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
- Мартинов А.А., Зеленська Д.О., Розмислова М.О.** 301
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
- Пістунів І.М., Горобець Є.Ю.** 312
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ ЗНАЙДЕННЯ РІВНОВАЖНИХ ЦІН В РЕСТОРАНИ
- Положенцева К.Л., Полянська Л.О.** 322
АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ПРИ РОЗРАХУНКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНДИКАТОРІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАГАТОПРОФІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
- Попова Г.Ю., Положенцева К.Л., Гордієнко В.В.** 333
МОДЕРНІЗАЦІЯ ЛОКАЛЬНОГО РИНКУ ПОСЛУГ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ МОНОПОЛІСТИЧНОЇ СТАГНАЦІЇ

УДК 331.65.005.95/.96

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-2\(20\)-226-238](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-2(20)-226-238)

Гречаник Олена Євгенівна кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри наукових основ управління, Інститут післядипломної освіти і менеджменту, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61072, <https://orcid.org/0000-0002-4671-0724>

Хлебнікова Таліна Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри наукових основ управління, Інститут післядипломної освіти і менеджменту, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61072, <https://orcid.org/0000-0002-7571-2200>

Темченко Ольга Василівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри наукових основ управління, Інститут післядипломної освіти і менеджменту, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61072, <https://orcid.org/0000-0002-6280-2047>

РОЗВИТОК ПРОЄКТНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»

Анотація. В умовах динамізації бізнес-трансформацій система вимагає формування сучасних поглядів та реалізації нетипових управлінських рішень задля створення сприятливих умов для сталого соціально-економічного розвитку підприємництва і держави загалом. Визначено, що менеджер виконує функції учасника бізнес-процесів, який координує діяльність інших суб'єктів системи; використовуючи власний унікальний потенціал він генерує ідеї щодо тактики реалізації управління, а також обирає стратегію менеджменту. В свою чергу, управління має бути свідомим, побудованим на основі детального аналізу альтернативних методів та інструментів впливу на процес чи явище та вибору із цієї сукупності оптимальних, які здатні забезпечити досягнення бажаного результату. Проте, доведено, що управлінська діяльність не є інтуїтивною, вона вимагає раціонального застосування сукупності теоретичних основ, практичних вмінь та попереднього досвіду особи, яка реалізує управлінські рішення. Вміння свідомого проектування бізнес-процесів, а також прогнозування траєкторії їх розвитку є унікальними навичками менеджерів, які формуються під час навчального процесу. Відповідно, важливість етапу розвитку проєктного мислення у студентів спеціальності «Менеджмент» в

межах процесу здобуття освіти важко переоцінити, оскільки саме цей крок у структурі освітніх процесів формує у майбутнього фахівця здібності до реалізації ефективного управління.

Наукова стаття являє собою оригінальне дослідження особливостей розвитку проектного мислення та важливості цієї навички для студентів, що здобувають освіту за напрямом «Менеджмент».

Дослідження проблематики здійснювалось завдяки застосуванню методів порівняння, абстракції, аналізу та узагальнення.

В ході дослідження було детерміновано сутність проектного мислення як особистісної навички майбутнього менеджера, основи використання методу проектів в контексті набуття студентами вмінь управління та реалізації особистісних управлінських рішень. Авторами було узагальнено важливість навичок проектного мислення у практичній діяльності, які визначають професіоналізм майбутнього менеджера та рівень його компетентності в умовах високого рівня конкуренції на ринку праці.

Ключові слова: метод проектів, проектне мислення, вища освіта, організація навчання студентів спеціальності «Менеджмент», управління, розвиток, компетентність.

Grechanyk Olena Yevgenivna PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Scientific Fundamentals of Management, Institute of Postgraduate Education and Management, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskykh St., 29, Kharkiv, 61072, <https://orcid.org/0000-0002-4671-0724>

Khliebnikova Talina Mykolaivna PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Scientific Basis of Management, Institute of Postgraduate Education and Management, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskykh St., 29, Kharkiv, 61072, <https://orcid.org/0000-0002-7571-2200>

Temchenko Olha Vasylivna PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Scientific Basis of Management, Institute of Postgraduate Education and Management, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskykh St., 29, Kharkiv, 61072, <https://orcid.org/0000-0002-6280-2047>

DEVELOPMENT OF PROJECT THINKING IN STUDENTS IN THE MANAGEMENT SPECIALTY

Abstract. In the conditions of globalization and actualization of business transformation processes the system needs the implementation of effective

management decisions and further improvement of management; effective management is a prerequisite for the revitalization of economic activity, the gradual overcoming of the crisis and the construction of environment conducive to social and economic development of business and the State. It is defined that a manager is a professional, who coordinates the work of other participants of business environment. Moreover, thanks to own skills, qualifications and unique potential, a manager can generate new ideas facing the realization of the tactics and strategic of management. For its part, good management must be informed; it has to be based on the analysis of alternative techniques and tools of influence on the process and choice the optimal management solution among possible decision. But, it is proven that management activity cannot be merely intuitive; it requires the rational use of the theoretical foundations, practical skills and experience which were purchased by students in the areas of development and realization of managerial decisions in the process of learning. Skills to project, make decisions and to perform management work, as well as anticipate business developments are unique abilities that are acquiring by a manager during an education. Accordingly, the importance of development of project thinking of students majoring in “Management” is hard to overestimate, since this phase of training plays a role in the formation of skills of management complex realization.

The article is devoted to the analysis of the development of project thinking skills and the importance of developing this ability for students, who be trained in the speciality of “Management”.

Comparison, methods of abstraction, analysis and generalization are the research methods which were used in the article.

In this science paper the essence of project thinking, the basics of using the project method in the context of obtaining practical management skills are determined. The importance of project thinking skills and modeling in the practice of management are analyzed by authors. Furthermore, it is defined that project thinking skills have an impact on level of professionalism of future specialists, enabling them to be competitive in the labor market.

Key words: project method, project thinking, higher education, organization of training for students majoring in “Management”, management, development, competence.

Постановка проблеми. Значна роль у структурі освітніх процесів відведена традиційним методам, інструментам та методикам підготовки фахівців за напрямом «Менеджмент». В основі навчального процесу закладені формальні підходи організації навчального курсу, побудовані на основі збалансованого застосування лекційних та практичних занять. Проте, така система підготовки давно не відповідає запитам ринку, оскільки він потребує креативних, ініціативних та творчих фахівців, які у практичній діяльності керуються не лише теоретичними положеннями, а і здатні до прийняття

нетипового управлінського рішення, побудованого на основі особистісних поглядів. Окреслені якості є особливо цінними для майбутніх менеджерів, а тому роль процесів розвитку проектного мислення набуває все більшого значення у структурі підготовки майбутнього фахівця сфери управління.

В основі процесів розвитку проектного мислення закладено застосування методу проектів. Його значення полягає у вихованні сукупності основних компетенцій, необхідних для професійної діяльності майбутнього менеджера. Необхідність застосування методу проектів у навчанні студентів спеціальності «Менеджмент» зумовлена потребою у формуванні теоретико-методологічної бази, необхідної для оперування базовими принципами реалізації управління, розвитку навичок прийняття нетипових управлінських рішень в умовах типової ситуації, а також усвідомлення власної відповідальності за реалізовані заходи. Відповідно, застосовуючи проектне мислення під час реалізації управлінської діяльності майбутній фахівець зможе суб'єктивно оцінити певну ситуацію, проаналізувати її та розробити сукупність альтернативних методів впливу на процеси. Зокрема, саме застосування нестандартних підходів і інструментів реалізації управління здатні забезпечити результативність управлінської роботи. Відповідно, розвиток проектного мислення впливає на становлення студента як майбутнього висококваліфікованого фахівця із цілим набором компетенцій, необхідних як для реалізації поточного управління, так і для прийняття складних управлінських рішень в умовах глобальної невизначеності, притаманної сьогоденній соціально-економічній системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти навчання студентів спеціальності «Менеджмент» в умовах стрімкого росту ролі креативності і неформальності механізмів реалізації управління приділено праці таких дослідників, як Т. Григорчук [1], А. Соловійов, І. Соловійов [2], Л. Бурдонос [3] та ін. Професійно важливі якості майбутнього менеджера досліджено у наукових працях В. Афанасьєва, Ю. Конаржевського, В. Сухомлинського, П. Худомінського та ін. Так, Т. Григорчук аналізує процеси формування професійної компетентності у майбутніх менеджерів, визначає перспективність дистанційних методик навчання у підготовці всебічно розвинутих фахівців сфери управління. Науковець визначив, що висококваліфікований менеджер повинен володіти певним набором професійно важливих якостей, в т. ч. і проектним мисленням, які «допоможуть йому самоідентифікуватися, визначитися з власними позиціями в команді працівників, мотивувати їх до виконання управлінських завдань» [1, с. 9]. А. Соловійов, І. Соловійов досліджують закономірності, за якими розвивалася наука управління впродовж останніх років, а також трансформації у концепціях організації управлінської діяльності, що зумовлені стрімкими модифікаціями системи та інструментарію менеджменту; визначають вплив таких змін на вимоги до працівників сфери управління. Науковці стверджують, що «відбуватиметься стрімке зростання попиту на фахівців із менеджменту нової формації із підвищенням вимог

щодо їх здатності застосовувати творчі підходи, виявляти ініціативу та застосовувати проєктне і абстрактне мислення в ході реалізації тактики управління» [2, с. 61]. Л. Бурдонос досліджує процеси розвитку професійної компетентності у студентів спеціальності «Менеджмент». Науковець визначає, що навчання, як базовий етап підготовки фахівця, має забезпечити набуття студентом таких якостей, як «здатність працювати в умовах перманентних змін та жорсткої конкуренції, здатність до інтеграції умінь, знань і навичок та їх ефективного використання в ході реалізації стратегії управління процесами, явищами, людьми, здатність до лідерства, здатність до новаторської та комунікативної діяльності, навички збирання й деталізованого аналізу інформації на основі активізації використання основ проєктного мислення тощо» [3, с. 58]. Відповідно, проєктне мислення науковцем визначається як одна із базових навичок менеджера в умовах ускладнення структури економічних процесів.

Проблематику застосування методу проєктів у контексті розвитку проєктного мислення студентів спеціальності «Менеджмент» досліджують Г. Буруканова, О. Кондрашова [4], Г. Бондар [5], О. Коваль, Н. Назарено та ін. Так, О. Кондрашова досліджує проєктну діяльність як метод симулювання проєктного мислення та розвитку здібностей нетипового погляду на проблемну ситуацію; метод проєктів у такому контексті є інструментом стимулювання студентів до роботи, який призводить до активного засвоєння теоретико-методологічних основ дисципліни із набуттям навичок застосування власних знань майбутнім фахівцем в кожній наступній практичній ситуації [4, с. 460]. Г. Бондар досліджує теоретико-практичні аспекти розвитку проєктного мислення студентів у немовних ЗВО. Науковець визначає, що ефективність професійної самореалізації майбутнього фахівця визначається не тільки рівнем володіння особистістю вузькоспеціалізованих знань, а і вміннями, які дозволять йому проаналізувати певний процес або явище та побудувати ефективну взаємодію із системою, на яку у подальшому буде вчинено управлінський вплив. Досягнення такого рівня інтеграції між менеджером і об'єктом управління можливе лише шляхом активізації процесів застосування усіх особистісних ресурсів фахівця, зокрема унікального управлінського потенціалу, а також абстрактного і проєктного мислення [5, с. 120]. Також науковцем доведено важливість розвитку проєктного мислення в контексті розкриття інтелектуального, духовного і творчого потенціалу студентів [5, с. 121].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Праці вище окреслених науковців всебічно розкривають проблематику підготовки студентів спеціальності «Менеджмент» до професійної діяльності, науковцями обумовлено особливості розвитку проєктного мислення в умовах формальної освіти. Проте, беззаперечним є існування значного впливу на організацію навчального процесу з боку обмеження соціальної взаємодії в умовах пандемії Covid-19. Відповідно, існує потреба у дослідженнях сучасних методів розвитку

проектного мислення у студентів спеціальності «Менеджмент», зокрема побудованих на основі змішаних та дистанційних технологій підготовки майбутніх управлінців. Підвищена потреба у багатогранності розвитку студентів також зумовлена зміною вимог до компетенцій майбутніх фахівців. Враховуючи необхідність застосування навичок проектного мислення для ефективної професійної діяльності в умовах підвищення ролі креативного, нетипового управління процесами і явищами, дослідження проблематики мають бути продовжені.

Мета – проведення оригінального дослідження особливостей розвитку проектного мислення та важливості цієї навички для студентів, що здобувають освіту за напрямом «Менеджмент». Для досягнення поставленої мети було сформовано та вирішено такі **завдання**, як:

- охарактеризувати вимоги, які висувуються до майбутніх фахівців сфери управління та визначити роль проектного мислення у структурі професійних компетенцій менеджерів;
- проаналізувати сутність методу проектів в контексті розвитку проектного мислення студентів спеціальності «Менеджмент»;
- визначити особливості розвитку проектного мислення студентів в умовах поширення методів дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Професіоналізм майбутнього менеджера – це комплексне поняття, яке включає до своєї структури як базові навички реалізації управлінської діяльності, так і фундаментальні знання і вміння, які формують компетентність фахівця та зумовлюють ріст його привабливості в умовах значної конкуренції на ринку праці як висококваліфікованого працівника. Професіоналізм менеджера передбачає вільне володіння концепціями управління та ефективне застосування інструментарію менеджменту. Задля роботи над власною конкурентоспроможністю фахівець має усвідомлювати важливість розвитку базових професійних якостей, які у сукупності формують загальну, фахову та інтегральну компетентність фахівця:

- загальна компетентність менеджера визначається його здатністю до організації управлінської роботи на основі особистісних міркувань і мотивів, вміннями раціонально застосовувати методи абстрактного мислення, аналізу та синтезу в ході генерування сучасних, прогресивних, креативних управлінських ідей;
- фахова компетентність менеджера відображає його спроможність самостійно обирати та застосовувати концепції управління та інструментарій менеджменту відповідно до стану процесу чи явища, які піддаються управлінському впливу. Професійна управлінська діяльність має певну структуру, яка включає етапи генерування, оцінки і прийняття управлінського рішення, а така організація роботи вимагає залучення усіх особистісних ресурсів фахівця, зокрема не лише навичок щодо формування стратегії менеджменту, а і вмінь щодо оцінки ризиків, можливих наслідків від реалізації

певних заходів, розробки методів корегування стратегії управління. Таким чином, проєктне мислення дозволяє фахівцю сприймати типову ситуацію у вигляді проєкту, який вимагає залучення особистісного унікального потенціалу фахівця до вивчення процесів, що відбуваються в межах такого проєкту, та застосування ефективних інструментів впливу на кожен із них;

– розвиток інтегральної компетентності менеджера впливає на його здатність раціонально обирати чи ефективно комбінувати у професійній діяльності різні методи вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблеми.

Таким чином, компетентність фахівця визначає перспективи його становлення та розвитку як професіонала. Проте, якість виконання функціональних обов'язків не завжди залежить від компетентності. Застосовуючи різні методи виховання майбутнього менеджера важливо враховувати вимоги до професійних та особистісних якостей фахівця, які висувають роботодавці, а також визначаються умовами ринку та стрімким ростом конкуренції. Існує декілька позицій, на які доцільно звернути увагу в організації підготовки студентів спеціальності «Менеджмент», без яких майбутній працівник не буде здатен до самореалізації у обраній професії, а саме:

1. Навички супроводу і самостійного прийняття рішень. Менеджер має бути готовий до реалізації не лише управління, а і контролю, керівництва процесами. Фахівець сфери менеджменту повинен виступати ініціатором та бути готовим до розподілу завдань чи надання вказівок щодо їх виконання за умови збереження власної відповідальності за результат;

2. Навички надання підтримки і співпраці. Менеджер повинен дотримуватись принципів роботи у соціумі, а саме вміти проявляти підтримку та позитивну повагу і до підлеглих, і до колег. Люди є найціннішим ресурсом, яким управляє менеджер. Відповідно, людський капітал формує найвищу цінність організації, що має усвідомлювати менеджер у реалізації поточної управлінської діяльності та прийнятті управлінських рішень;

3. Схильність та бажання до взаємодії. Менеджер повинен організувати комунікацію у колективі таким чином, щоб вона не була обтяжливою для інших працівників. Зокрема, вплив фахівця сфери менеджменту на процеси та людей повинен бути скоріш неупередженим, аніж нав'язливим із рисами яскраво вираженої примусовості;

4. Навички аналізу та інтерпретації. Фахівець повинен бути готовим до застосування аналітичних здібностей у поточній та стратегічно зорієнтованій управлінській роботі. Менеджер, застосовуючи власний унікальний потенціал, повинен потрапляти у саму суть проблеми, а застосовуючи методи аналізу він повинен вміти вивчати джерела її виникнення та шляхи вирішення за умови мінімальних втрат для системи. Інтерпретація результатів аналізу дозволяє змодельовати стан системи, якого вона досягне в разі практичного втілення певного управлінського рішення;

5. Схильність до нових створень та концептуалізації. В організації власної діяльності менеджер повинен надавати пріоритет креативним підходам реалізації функціональних обов'язків. Нетиповість – головна риса фахівця досліджуваної сфери діяльності. Мислення менеджера має бути широким і фокусуватись на результаті, що підвищує важливість безперервності навчання фахівця та перманентності вдосконалення практичних вмінь та навичок;

6. Самоорганізованість. Управління вимагає систематизованості і послідовності реалізації дій, що зумовлює необхідність набуття майбутнім професіоналом навичок самодисципліни та усвідомлення системності явищ і процесів, на які буде вчинено вплив, абстрактність їх сприйняття;

7. Адаптивність. Соціальним і економічним процесам притаманні риси мінливості, що зумовлює потребу у розвитку навичок пристосовуваності менеджера до швидкоплинності змін у системі чи процесах, якими він управляє;

8. Підприємливість і схильність до виконавчості. Менеджер повинен вміти відокремлювати поточну роботу від стратегічної, зокрема зосереджувати фокус своєї діяльності на перспективних, стратегічних цілях; найпродуктивнішою є робота, коли вона зорієнтована на результати, за таких обставин управлінський вплив менеджера є більш очевидним. Проте навички систематизації управління та структурування цілей відповідно до пріоритетності їх досягнення вимагають плідної роботи над їх розвитком, що зумовлює важливість збільшення уваги щодо ефективності та підходів організації навчання студентів спеціальності «Менеджмент».

Всі ці вимоги до майбутніх фахівців лише підкреслюють важливість багатогранності та мультизадачності менеджера. Метод проєктів доводить свою успішність як інструменту для розвитку нетипового мислення, необхідного не лише для формування професіоналізму та підтримки його високого рівня, а і для розвитку особистісних якостей, формування яких можливо лише в умовах, коли менеджер відчуває себе частиною складної системи – проєкту, у якому він виконує певні функції та відіграє роль управлінця процесами і явищами, що його оточують.

Проєктне мислення важливе для майбутнього менеджера в контексті розвитку здібностей, які допомагають фахівцю усвідомлювати комплексність і багатаетапність управлінської роботи. Проєкт, як система, яка піддається управлінню з боку студентів в межах навчального процесу, вимагає проходження певних кроків роботи над ним, зокрема:

- етап 1 – аналіз стану ситуації, процесу чи явища, а також формування проблеми, яка потребує управлінського впливу задля її вирішення;
- етап 2 – генерування базової ідей управління у рамках розробки стратегії і тактики менеджменту, які сприятимуть вирішенню проблеми чи реалізації проєкту;
- етап 3 – побудова моделі управління проблемою, системою, проєктом у відповідності до провідних ідей і цінностей обраної стратегії менеджменту;

– етап 4 – формування альтернативних варіантів розвитку подій в разі реалізації різних управлінських рішень та вибору певного інструменту впливу на проблему, систему, проект; розробка альтернатив поетапної управлінської діяльності; вибір критеріїв оцінки результатів реалізації проекту;

– етап 5 – реалізація проекту при неперервній діагностиці, аналізі та корекції проектної діяльності;

– етап 6 – узагальнення результатів реалізації управлінських дій, визначення елементів позитивного результату розвитку системи в рамках проекту [6, с. 141].

На кожному із етапі реалізації роботи над проектом студент отримує досвід, безцінний в контексті набуття практичних навичок управління системою взаємоузгоджених процесів і явищ, що знаходяться у різних станах та вимагають застосування різних інструментів впливу на них.

Метод проектів за своєю сутністю є особистісно-орієнтованою технологією, яка спрямована на організацію самостійної діяльності здобувачів знань за напрямом «Менеджмент». Проектне мислення необхідне для студента для формування компетентності у сфері фактичного вирішення завдань проекту. Відповідно, досліджуваний метод, переважно, інтегрує в собі різні концепції опрацювання ситуації, зокрема проблемний підхід, групові методи, рефлексивні, пошуково-дослідницькі або комунікативні методики. Проектна діяльність ставить студента в ситуацію реального використання теорії і методології управління, дає можливість перемістити акцент з освітнього компонента на практичний, змістовний і зосередити увагу не на стратегії менеджменту як науки, а на практичних проблемах, які вимагають зовнішнього управлінського впливу.

Проектне мислення та аналітична робота, як відокремлені напрями діяльності студентів в межах реалізації роботи над проектом, передбачають активізацію застосування розумових здібностей студента та стимулюють розумову активність як пріоритетну в порівнянні із фізичною частиною роботи майбутнього менеджера. Таким чином, можна отримати висновок, що управління базується на процесах мислення, обмірковування, а фактична складова діяльності пов'язана лише із реалізацією задумів. Активізуючи проектне мислення студент отримує можливість розробити сукупність альтернативних векторів реалізації управління, які він в перспективі зможе втілити в межах вирішення реальної практичної проблеми. Проектне мислення безпосередньо пов'язано із активізацією таких процесів, як:

– систематизація, закріплення, поглиблення отриманих за фахом теоретичних знань і умінь студентів;

– закріплення і розвиток отриманих практичних умінь;

– розвиток пізнавальних, творчих, креативних здібностей студентів [4, с. 458];

– вдосконалення вмінь моделювання ситуації, опрацювання теоретично можливих та практичних векторів її розвитку;

– розвиток основ критичного мислення, зокрема здатності обирати ефективні інструменти управління із сукупності альтернативних.

Завдяки розвитку проектного мислення активізується формування як вище окреслених навичок студента, так і базис для саморозвитку, самодисципліни і самоконтролю, відбувається перманентне вдосконалення практичних вмінь реалізації управління у взаємозв'язку із вихованням особистісних якостей майбутнього професіонала. Проекта діяльність є етапом самовиховання студентом когнітивних, організаційних, креативних та комунікативних здібностей.

Отже, проектне мислення актуалізує процеси перенесення теоретичних знань студента про реалізацію управління у контекст їх практичного застосування. Перспективність розвитку проектного мислення у студентів як професійної навички пояснюється тим, що такий підхід опрацювання проблемної ситуації пов'язує процес опанування усієї сукупності знань із спеціальності «Менеджмент» із реальною практикою використання цих знань. Комплексний, інтеграційний характер проектної діяльності дозволяє викладачу вибудовувати цілісну картину опанування професії менеджера, акумулюючи для цього знання міждисциплінарного характеру та теорію із основного предмету. Це означає, що засвоєні в навчальному процесі знання, уміння і навички перестають бути розрізненими, вони інтегруються через оволодіння основ менеджменту як цілісної науки про управління. Орієнтація на роботу із проектом як суб'єктом, який піддається управлінню та є специфічним освітнім продуктом, робить процес опанування знань предмету особливо значимим для слухача, підвищує мотивація до вдосконалення особистісних знань і умінь, а також досягається усвідомлення студентом власної значущості як майбутнього фахівця сфери управління.

Актуалізація застосування дистанційної та змішаної форм навчання вносять значні корективи в процеси розвитку проектного мислення студентів спеціальності «Менеджмент». Зокрема, використання методу проектів в умовах формальної та неформальної освіти мають певну специфіку, проте в будь-якому випадку зберігається риса інтерактивності проектної діяльності:

– організація проектної діяльності студентів в умовах традиційної освіти – спеціальна форма організація пізнавальної активності студентів, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання в межах закладу освіти (класу, аудиторії тощо), за яких кожен учасник навчального процесу зможе реалізувати власний креативний потенціал, відчує свою значимість, успішність та інтелектуальну спроможність як майбутнього фахівця сфери управління;

– організація проектної діяльності студентів в умовах неформальної (дистанційної та змішаної) освіти – спеціально організована взаємодія між тими, хто навчається, та навчальними ресурсами або між тими, хто навчається, поміж собою за допомогою прогресивних цифрових, комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій [7, с. 188].

Прогресивні технології у процесах розвитку проєктного мислення знімають певну психологічну напругу, оскільки між студентом та викладачем (суб'єктивні відносини) стає електронний ресурс (об'єктивні відносини) [8, с. 130].

Узагальнюючи сутність методу проєктів у навчанні студентів спеціальності «Менеджмент», а також важливість розвитку проєктного мислення важко переоцінити значення цієї навички, а також окресленого у роботі механізму забезпечення навчального процесу. Такий підхід організації навчання сприяє формуванню вмінь як предметних, загально-наукових, так і особистісних, зокрема виробленню життєвих цінностей, формуванню готовності студента до роботи у атмосфері співробітництва, креативного та творчого управління, а також розвитку якостей ухвалення нетипових управлінських рішень задля вирішення стратегічних проблем чи формальних буденних ситуацій.

Висновки. Під час проведення дослідження було узагальнено роль проєктного мислення у структурі професійних якостей майбутніх менеджерів, а також визначено важливість застосування методу проєктів в організації науково-практичної та пізнавальної діяльності студентів спеціальності «Менеджмент».

Доведено, що розвиток проєктного мислення у фахівців сфери менеджменту важливий як в контексті збагачення теоретико-методологічного базису організації управління, так і в контексті перенесення отриманих знань у вимір практичної управлінської діяльності. Застосування навичок проєктного мислення підвищує креативність та нетиповість управлінських рішень, які, як правило, є більш ефективними в умовах перманентних бізнес-трансформацій та актуалізації процесів модифікації соціального та економічного середовища держави.

Перспективність подальших досліджень проблематики пов'язана із динамічним ростом попиту на креативних та ініціативних працівників сфери менеджменту, а також трансформацією актуальної практики підготовки майбутніх фахівців, що зумовлює виникнення нових перешкод у структурі навчального процесу та вимагає оновлення механізмів їх вирішення.

Література:

1. Григорчук Т. Формування професійно важливих якостей менеджера як основи його компетентності в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. №1 (48). С. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-48-01>
2. Соловійов А. І., Соловійов І. А. Проблеми підвищення рівня професійної підготовки менеджерів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2021. Вип. 41. С. 60–64. DOI: [10.32999/ksu2307-8030/2021-41-11](https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-41-11)
3. Бурдонос Л. Формування управлінської компетентності майбутнього менеджера сфери обслуговування. *InterConf*. 2021. Available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/9808> (дата звернення 10.02.2022).
4. Кондрашова О. В. Педагогічні проблеми застосування методу проєктів у навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 5. С. 457–461. DOI [10.33251/2522-1477-2019-5-457-461](https://doi.org/10.33251/2522-1477-2019-5-457-461)

5. Бондар Г. Роль проектної діяльності у формуванні іншомовної професійної компетентності студентів немовного ЗВО. *Збірник наукових праць «Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи»*. 2021. Вип. 1(5). С. 118–125.

6. Кравченко Г. Ю. Технологія організації проектної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Безпека людини в сучасних умовах*: матер. доп. VII Міжнар. наук.-метод. конф. та 105-ї Міжнар. конф. Європейської асоціації безпеки (EAS) (3-4 грудня 2015 р.). Харків: НТУ «ХПІ», 2015. С. 138–146.

7. Морозова М. В. Поняття «інтерактивність» крізь призму педагогічної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2021. №6 (344). С. 182–192. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6\(344\)-2-182-192](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6(344)-2-182-192)

8. Дроздова В. В., Рогульська О. О., Рудніцька К. В. Особливості використання проектних технологій у процесі дистанційного навчання іноземної мови в ЗВО. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 1 (48). С. 127–132. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.127-132

References:

1. Grygorchuk, T. (2021). Formuvannja profesijno vazhlyvyh jakostej menedzhera jak osnovy jogo kompetentnosti v umovah dystancijnogo navchannja [Formation of professionally important qualities of the manager as the basis of his competence in terms of distance learning]. *Naukovi zapysky kafedry pedagogiky – Scientific notes of the department of pedagogy*, 1 (48), 7–14. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-48-01> [in Ukrainian].

2. Solovjov, A. I., Solovjov, I. A. (2021). Problemy pidvyshhennja rivnja profesijnoi' pidgotovky menedzheriv [Problems of raising the level of professional training of managers]. *Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. Serija: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, 41, 60–64. DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2021-41-11 [in Ukrainian].

3. Burdonos, L. (2021). Formuvannja upravlins'koi' kompetentnosti majbutn'ogo menedzhera sfery obslugovuvannja [Formation of managerial competence of the future manager of the service sector]. *InterConf*, available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/9808> (Accessed 11 February 2022) [in Ukrainian].

4. Kondrashova, O. V. (2019). Pedagogichni problemy zastosuvannja metodu proektiv u navchanni majbutnih menedzheriv dilovoi' anglijs'koi' movy [Pedagogical problems of project method application in training future managers of business English]. *Naukovyj visnyk L'otnoi' akademii'. Serija: Pedagogichni nauky – Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Pedagogical sciences*, 5, 457–461. DOI 10.33251/2522-1477-2019-5-457-461 [in Ukrainian].

5. Bondar, G. (2021). Rol' proektnoi' dijial'nosti u formuvanni inshomovnoi' profesijnoi' kompetentnosti studentiv nemovnogo ZVO [The role of project activities in the formation of foreign language professional competence of students of non-language educational establishment]. *Zbirnyk naukovykh prac' "Psychologo-pedagogichni problemy suchasnoi' shkoly" – Collection of scientific works "Psychological and pedagogical problems of the modern school"*, 1(5), 118–125 [in Ukrainian].

6. Kravchenko, G. Ju. (2015). Tehnologija organizacii' proektnoi' dijial'nosti studentiv vyshhyh navchal'nyh zakladiv [Technology of organization of project activity of students of higher educational institutions]. *Proceedings from Human security in modern conditions '15: VII Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia ta 105-i' Mizhnarodna konferentsiia Jevropejs'koi' asociacii' bezpeky (EAS) – The Seventh International scientific-practical Conference and the 105th International Conference European Security Association (EAS)* (pp. 138–146). Harkiv: NTU “HPI” [in Ukrainian].

7. Morozova, M. V. (2021). Ponjattja «interaktyvnist'» kriz' pryzmu pedagogichnoi' osvity [The concept of “interactivity” through the prism of pedagogical education]. *Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky – Bulletin of Taras*

Shevchenko National University of Luhansk. Pedagogical sciences, 6 (344), 182–192. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6\(344\)-2-182-192](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-6(344)-2-182-192) [in Ukrainian].

8. Drozdova, V. V., Rogul's'ka, O. O., Rudnic'ka, K. V. (2021). Osoblyvosti vykorystannja proektnyh tehnologij u procesi dystancijnogo navchannja inozemnoi' movy v ZVO [Features of using project-based technologies in the process of distance foreign language learning at higher education institutions]. *Naukovyj visnyk uzhorods'kogo universytetu. Serija: "Pedagogika. Social'na robota" – Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: "Pedagogy. Social work"*, 1 (48), 127–132. DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.127-132 [in Ukrainian].

